

SECOND UKRAINIAN ENERGY SECURITY DIALOGUE

Резюме
1 грудня, 2022

Ця брошура виготовлена за підтримки Міністерства енергетики України, Міжнародного фонду «Відродження» та фінансової підтримки Фонду Конрада Аденауера (Україна). Матеріал відображає позицію авторів і необов'язково відображає позицію Фонду Конрада Аденауера (Україна), Міжнародного фонду «Відродження» та Міністерства енергетики України.

UKRAINIAN ENERGY SECURITY DIALOGUE

Ukrainian Energy Security Dialogue – це щорічний формат зустрічей, що об'єднує українських, європейських та американських стейкхолдерів навколо актуальних питань енергетичної безпеки України та регіону. Ми прагнемо, щоб енергетичний сектор України нарешті отримав належний розвиток, став сучасним та стійким до нових викликів. Ukrainian Energy Security Dialogue покликаний знайти відповіді, як це зробити.

1 грудня Україна відзначає річницю референдуму про незалежність 1991 року, під час якого 90,32% громадян проголосували за незалежність України. Ми з нашими партнерами прагнемо, щоб свобода та безпека завжди були ключовим лейтмотивом усіх дискусій та рішень щодо енергетичного сектору України.

Перший Ukrainian Energy Security Dialogue пройшов у 2021 році у співпраці з Міністерством закордонних справ України та за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Під час першого заходу учасники обговорили роботу української енергосистеми на шляху до ENTSO-E, порядок денний газової безпеки для України та її партнерів, а також газову кризу в Європі. Другий Ukrainian Energy Security Dialogue пройшов у 2022 році під патронатом Міністерства енергетики України та за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження» й Фонду Конрада Аденауера (Україна).

Головною ідеєю конференції в 2022 році стало вивчення уроків війни України та Росії для енергетичних секторів країн різних континентів – Європи, Африки, Америки, Азії. Конференція стала майданчиком для поширення кращих практик і рішень для подолання енергетичної кризи, яка виникла через Росію. Друга частина конференції була присвячена майбутньому України в ЄС – подальшій інтеграції ринків, залучення інвестицій в енергетичний сектор та ін.

Запис конференції англійською доступний на сторінці DiXi Group у Facebook

СПІКЕРИ

**Ярослав
ДЕМЧЕНКОВ**

заступник Міністра
енергетики України

**Тарас
КАЧКА**

заступник міністра
економіки України,
торговий представник
України

**Мехтільд
ВЕРСДОРФЕР**

заступниця Голови
Генерального Дирек-
торату з енергетики,
Європейська Комісія
(DG ENER)

**Мері Бьорс
УОРЛІК**

заступниця виконав-
чого директора Міжна-
родного енергетичного
агентства

**Д-р Дірк
БУШЛЕ**

заступник директора
Секретаріату Енерге-
тичного Співтовариства

**Торстен
ВОЛЛЕРТ**

радник з питань енер-
гетики, Представництво
ЄС в Україні

**Тахір
КАПЕТАНОВІЧ**

голова Комітету з
експлуатації системи
ENTSO-E

**Володимир
КУДРИЦЬКИЙ**

Голова Правління,
«Укренерго»

**Маврикій
КАЛУГІН**

член правління, голов-
ний директор виконав-
чий Групи Нафтогаз

**Інна
СОВСУН**

Народна депутатка
України, Комітет Верхов-
ної Ради з питань енер-
гетики та житлово-кому-
нальних послуг

**Сергій
СУХОМЛИН**

мер Житомира

**Олександр
СЕНКЕВИЧ**

мер Миколаєва

Айгарс ЛЕПІНС

підполковник Центру енергетичної безпеки НАТО

Сурія ДЖАЯНТІ

старша наукова співробітниця Атлантичної ради, керуюча директорка Eneу, американо-української компанії з декарбонізації

Д-р Мартін ІРУШЕК

науковий співробітник Департаменту міжнародних відносин та європейських студій Університету Масарика

Д-р Бенджамін ШМІТТ

Гарвардський університет/СЕРА, експерт з європейської енергетичної безпеки в Державному департаменті США

Д-р Алан РАЙЛІ

старший науковий співробітник Атлантичної ради (Вашингтон, округ Колумбія), член Консультативного комітету Ради міністрів Енергетичного співтовариства

Крістін БЕРЗІНА

старша наукова співробітниця відділу безпеки та оборонної політики Німецького фонду Маршалла США

Сагатом САХА

старший юрист з питань практики енергетичного переходу, Macro Advisory Partners, експерт з енергетики, клімату, геополітики та економічної конкурентоспроможності

МОДЕРАТОРИ

Антон АНТОНЕНКО

Віце-президент DiXi Group

Олена ОСМОЛОВСЬКА

Керівниця Офісу реформ при Міністерстві енергетики

ПАНЕЛЬ 1

**МІЖНАРОДНИЙ
ПОГЛЯД НА ЕНЕРГЕТИЧНУ
БЕЗПЕКУ В УКРАЇНІ ТА
КЛЮЧОВІ ГЛОБАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ**

Ярослав ДЕМЧЕНКОВ
заступник Міністра
енергетики України

Стійкість енергетичного сектору України в умовах війни

Ця конференція з енергетичної безпеки відбувається під час критичної ситуації – як для України, так і для решти світу. Наш енергетичний сектор залишається значним фронтом у цій варварській війні. Для режиму Путіна використання енергії та зими є добре перевіреною тактикою.

Я з гордістю можу сказати, що наша енергетична система продемонструвала справжнє диво стійкості; наші професіонали з питань енергетики та працівники на лінії фронту працювали 24/7, щоб відновити роботу, і якимось чином нам вдалося запобігти повній катастрофі.

Наша стратегічна мета – повернути нам комфортне життя, відновивши електропостачання. Але принаймні нам потрібно повернутися до планових відключень, щоб забезпечити стабільність і передбачуваність для людей. Наразі, після семи тижнів регулярних атак по всій країні, я повинен визнати, що ми не можемо втриматися без допомоги міжнародної спільноти, оскільки наші ресурси вичерпані. Навіть сьогодні існує значний ризик нової атаки; те, що вдалося відремонтувати, може бути знищено знову й знову.

Зараз, як ніколи, Україна потребує додаткових систем протиповітряної та протиракетної оборони, щоб закрити своє небо від російських ракет, убезпечити критичну інфраструктуру та врятувати життя невинних людей.

Водночас треба зупинити Росію. Не секрет, що Росія фінансує свою армію за рахунок доходів від викопного та ядерного палива. Тому сьогодні правильною та скоординованою відповіддю має стати посилення санкцій проти Росії. Вони мають бути комплексними і стосуватися всіх важливих сфер. Російське викопне та ядерне паливо має бути заборонено на ринку всіх цивілізованих країн.

Володимир КУДРИЦЬКИЙ
Голова Правління,
«Укренерго»

Від інтеграції систем до інтеграції ринків

Російські атаки на енергосистему були найбільшими в історії людства. Росія запустила понад 1000 безпілотників і ракет по електростанціях і підстанціях «Укренерго». Це призвело до масових руйнувань; не було ТЕС і ГЕС, які б не постраждали. Україна гостро потребує обладнання. Наша стратегія полягає в мобілізації фінансування та знаходження доступного обладнання (трансформатори, вимикачі тощо) для підстанцій та електростанцій, щоб швидко привезти в Україну та встановити. Треба продовжувати відновлення електромережі. Росія набагато швидше запустить ракети, ніж ми відремонтуємо пошкодження. Нам потрібно рухатися швидше, оскільки ми вичерпали запаси, накопичені до вторгнення.

Зараз за рахунок генерації ми можемо покривати 70-80% споживання. Проблема в тому, що ми не можемо експлуатувати ЗАЕС, а також маємо обмеження на багато ТЕС і ГЕС, які не можуть віддати свою потужність в мережу повністю. Щоб компенсувати дефіцит, збалансувати систему та запобігти таким значним надзвичайним ситуаціям як знеструмлення, потрібно запровадити постійні відключення електроенергії в усіх регіонах. Потрібне послідовне відключення споживачів, щоб уникнути подальших ризиків.

З 16 березня 2022 року ми підключилися до європейської континентальної мережі, тому атаки на українську енергосистему означають атаку на європейську енергосистему. Саме тому ми звертаємось до партнерів з проханням допомогти забезпечити обладнання та фінансування для закупівлі цього обладнання та систем ППО.

Мехтільд ВЕРСДОРФЕР
заступниця Голови Генерального Директорату з енергетики, Європейська Комісія (DG ENER)

Відповідь ЄС на виклики, породжені війною

Нещодавні атаки були цілеспрямованими та завдали значної шкоди. Що ми можемо зробити з свого боку, так це забезпечити Україну аварійним обладнанням якомога швидше. Це те, що ми постійно обговорюємо в Комісії, одне з першочергових завдань. Доставляти великі трансформатори складно, але ми робимо це за допомогою Кризового центру з надзвичайних ситуацій, Оперативної групи підтримки України та Фонду енергетичної підтримки України на технічному рівні Секретаріату Енергетичного Співтовариства. Разом із США та країнами G7 ми стежимо за міжнародним охопленням – надсилаємо всім делегаціям ЄС запити щодо потреб України в обладнанні.

Ми задоволені тим, як Україна та Молдова були синхронізовані, і вітаємо операторів ГТС з тим, як вони впоралися. Ми підтримуємо щоденний зв'язок з ENTSO-E та Енергетичним Співтовариством для моніторингу ситуації та підтримки транскордонної торгівлі.

Ми прагнемо якнайшвидше скоротити частку російського газу до нуля і перейти до неросійських постачальників, принаймні в осяжному майбутньому. Наш абсолютний пріоритет — енергоефективність і зниження попиту. Потрібні екстрені заходи, щоб знизити попит на газ на 15% і на електроенергію на 10% (пікові години на 5%). Другим пріоритетом є прискорення використання ВДЕ замість газу. Ми бачимо потенціал у використанні відновлюваних джерел енергії в Україні – як сонячних, так і вітрових, коли ця надзвичайна ситуація закінчиться.

Інтеграція енергетичних ринків наразі не проста, але ми все ще маємо дорожню карту для підтримки повної інтеграції в ЄС.

Мері Бьорс УОРЛІК
заступниця виконавчого директора Міжнародного енергетичного агентства

Нові можливості та виклики для Азії, Африки та Близького Сходу

МЕА приєднується до міжнародного співтовариства в засудженні нападів на Україну та разом із іншими партнерами підтримує Україну. Ми звернулися до країн-членів із переліком потреб «Укренерго», щоб допомогти з обладнанням. Ми також завершуємо спільну робочу програму для підтримки енергетичного сектору України з опорами на надійну енергосистему та відновлювані джерела енергії.

Енергетичний перехід був би корисним для становлення більш стійкого енергосектору. МЕА співпрацює з Україною, щоб бути готовими створити основу для такого, більш стійкого, шляху.

Наразі країни Азії, Африки та Близького Сходу орієнтуються на енергетичну безпеку. Багато держав прагнуть збільшити енергетичні субсидії, обережного підвищення цін і хочуть збільшити внутрішнє виробництво енергії. Станом на сьогодні, доступ до енергії сповільнюється, 200 мільйонів людей втрачають його через зростання цін.

Загалом, багато країн зосереджуються на розбудові більш стійких енергосистем, інвестуванні в ВДЕ та їх активнішому використанні. Ми бачимо зростаюче розуміння та консенсус щодо активізації чіткого енергетичного переходу.

Маврикій КАЛУГІН
член правління, головний директор виконавчий Групи Нафтогаз

Нова роль і трансформація Нафтогазу у вирішенні сучасних викликів

Деякі складності, з якими ми стикнулися цього року, доволі серйозні, тому ми розширюємося в напрямку використання біоресурсів та відновлюваних джерел, зокрема, в теплогенерації.

У такий час ми змогли модифікувати та експлуатувати наші свердловини, відновили буріння, колтубінг та ремонт. Станом на 1 грудня, у порівнянні з аналогічним періо-

дом минулого року ми зменшили видобуток на 2,7%. Це все досягнення робітників і польового персоналу.

Нещодавні атаки безпосередньо вплинули на нас. Ми придбали дизельні генератори й змогли встановити «найменший мінімум», щоб бути краще підготовленими. Ми прагнемо забезпечити газ для України, хоча споживання зменшилося. Якби ми змогли залучити інвестиції, то повинні значно збільшувати видобуток зі сланцевих родовищ, щоб зробити Україну нетто-експортером.

Айгарс ЛЕПІНС
підполковник Центру енергетичної безпеки НАТО

Забезпечення стабільності енергетичних ринків і систем з військової точки зору

Енергетична інфраструктура зараз є цілєю ворога і союзники України намагаються її підтримати. Для НАТО дуже важливо розкрити стратегію Росію, і, спираючись на це, будувати стійкість в подальшому. Захист критичної інфраструктури та стійкість стали основними пріоритетами наразі. Через підриви газопроводів в Балтійському морі було збільшено присутність НАТО на цій ділянці – кількість кораблів у цьому морі подвоїлася. Багато критичної інфраструктури було також поставлено під охорону. Міністри країн НАТО вирішили збільшити внесок на захист критичної інфраструктури, але це також включає підтримку України – протиповітряну оборону та ремонт критичної інфраструктури. На нещодавній зустрічі міністрів країн НАТО теж оголосили про збільшення пакету допомоги від НАТО, але не збройної – мова йде про пальне та генератори.

Наш центр працює над проектами з підвищення енергетичної стійкості України. Енергозабезпечення військових сил набуває все більшого значення – НАТО дбає про те, щоб військові отримували енергетичне забезпечення вчасно й в потрібному обсязі. Також ми маємо зосередитися на майбутній сумісності – зокрема, в системах передавання енергії.

Д-р Бенджамін ШМІТТ
Гарвардський університет / СЕРА, експерт з європейської енергетичної безпеки в Державному департаменті США

Нові аспекти спільної політики енергетичної безпеки ЄС, США та України

Європейська енергетична безпека стала не просто нішевою галуззю політики, а основною, центральною темою як основна частина національної безпеки кожної країни. Ми всі бачили знімки супутників з блекаутами в різних містах України. Ці картини мають пробудити європейських лідерів від так званої «загальної втоми від новин з України» і, зрештою, попередити загальноєвропейську проблему. Те, що зараз Президент України Володимир Зеленський назвав «енерготероризмом», вимагає зусиль – технічної допомоги, швидкої заміни обладнання, постачання обладнання, яке зараз «не лежить на полицях», роботи над мобільним зв'язком для цивільних та військових.

Наразі Україні потрібна не тільки диверсифікація енергетичної інфраструктури, більші надходження енергії в українську енергосистему, а також дії та можливості, які є у західних лідерів, в напрямку замороження російських нафтогазових активів.

Крістін БЕРЗІНА
старша наукова співробітниця відділу безпеки та оборонної політики Німецького фонду Маршалла США

Співпраця США з Україною та ЄС у сфері енергетичної безпеки

Співпраця США з Україною та ЄС у сфері енергетичної безпеки має вирішальне значення. Це трикутник, який функціонує зараз в потоці обладнання, фінансування та дипломатії.

Наразі ми маємо 3 часові горизонти.

Найближча перспектива – потреба в енергетичному обладнанні, грошове забезпечення. Не зачіпається питання озброєння, систем протиповітряної оборони, щоб енергосистема не зазнавала повторних атак і не руйнувалася.

Середньострокова перспектива – заміщення російського газу на європейському ринку. Роль США у постачанні СПГ на європейський ринок стає все більш важливою.

Третє – це роль дипломатії – триангуляція між Центрально-Східною Європою, Вашингтоном і західноєвропейськими столицями. Дипломатія цього трикутника є важливою.

Невійськова підтримка України має бути і її необхідно пояснювати. Проте електорат Республіканської партії стурбований тим, що допомога не відповідає потребам США.

Сагатом САХА

старший юрист з питань практики енергетичного переходу, Macro Advisory Partners, експерт з енергетики, клімату, геополітики та економічної конкурентоспроможності

Гібридні та реальні загрози енергетичній інфраструктурі

Союзники повинні продовжувати постачати Україні зброю, щоб захистити себе та свою енергетичну систему. Ми повинні розуміти, що атаки на енергетичну інфраструктуру є маркером провалу, а не успіху. У короткостроковій перспективі ми багато чули про те, що потрібно Україні. Допомога Україні має відображати ситуацію з атаками, і ми це бачимо з надходженням генераторів і трансформаторів.

У довгостроковій перспективі США та інші союзники України подвоюють зусилля для побудови більш стійкої української енергетичної системи. Фінансова допомога – це малі модульні реактори, чистий водень та інші передові технології. Розвиваються ініціативи та партнерство. Зокрема, було анонсовано проект із вироблення та використання в промислових масштабах водню і аміаку за допомогою малих модульних реакторів для отримання чистої безвуглецевої енергії. У будь-якому випадку ми маємо розуміти, що найкращим довгостроковим рішенням енергетичної безпеки є енергетичний перехід.

ПАНЕЛЬ 2

**ЕНЕРГЕТИЧНА
СТІЙКІСТЬ
УКРАЇНИ**

Тарас КАЧКА
заступник міністра економіки України, торговий представник України

Стійкість України в постачанні палива

Проблема з постачанням палива була очевидною протягом 15 років – більшість нафтопродуктів Україна імпортувала з Росії та Білорусі. Усі заходи щодо відмови від цих поставок були неефективними, оскільки комерційні інтереси були сильнішими за будь-які інші. Були спроби поставок морськими шляхами і з Литви, але з обмеженими можливостями.

В Україні відбулося повне припинення поставок, мали місце блокада морських портів, знищення нафтопереробних заводів і великих паливних баз. Ми, невелика координаційна група, щоденно об'їжджали всі державні установи. Ми намагалися знайти всі наявні екстренні та стратегічні резерви у партнерів (і були значні по жертви).

Основним напрямком було контракування обсягів палива та його завезення в Україну. Приватні компанії, український уряд, дипломати дісталися до всіх можливих європейських трейдерів, тому ми взяли все, що було в доступі "на полицях". Проблема полягала в тому, що ринок був обмеженим, тому спочатку ми вичерпали всі доступні обсяги, але потім повільно збільшили виробництво. Другою проблемою була логістика – питання сумісності залізниць, тому основний акцент був на автомобільному транспорті. Також не можна зберігати значні обсяги пального в Україні з міркувань безпеки. Наступним "вузьким місцем" був прикордонний контроль, тому були організовані "зелені коридори".

Одним із найважливіших елементів успіху стала зміна регулювання цін на пальне. Оскільки у нас була повна непередбачуваність на ринку, було прийнято сміливе рішення скасувати ПДВ і всі імпортні мита, щоб забезпечити гнучкість для трейдерів. Загалом це допомогло уникнути стрибків цін – це той випадок, коли дерегуляція може допомогти збільшити пропозицію децентралізованим та конкурентним способом. Це також допомогло згодом повернутися до регулярного оподаткування пального. Добре знання ринку в уряді також було корисним, дозволяючи нам підтримувати професійний діалог з галуззю.

Тохір КАПЕТАНОВІЧ
голова Комітету з експлуатації системи ENTSO-E

Подальший розвиток інтенсивної співпраці між Україною та ЄС

Ми працювали з українською енергосистемою, тому очікували стійкості зі значним запасом навантаження, потужною мережею та якісно підготовленим персоналом. Що мене здивувало, так це швидкість, з якою Україна впоралася з проблемами, сила колег з НЕК "Укренерго". Через кілька годин після блекауту ми знову підключилися, і система була повністю відновлена; наступного дня НЕК "Укренерго" розпочало підключення споживачів. Якість і професіоналізм українців вражають. Також я б похвалив фахівців з кібербезпеки в НЕК "Укренерго". Ми намагалися розширити потужності для експорту, а зараз все навпаки. Зараз ми обмінюємося електроенергією в режимі реального часу, без цього регулювання частоти неможливо було б утримувати таку стабільну систему України. Ми пишаємось і маємо за честь підтримувати систему таким чином.

Перше завдання для законодавців і регуляторів після війни – розвиток ринку; у технічному плані майбутнє за енергетичною незалежністю, але потрібно будувати та зміцнювати інфраструктуру.

Торстен ВОЛЛЕРТ
Minister Counsellor – Energy, EU Delegation to Ukraine

Трансформація спільної політики енергетичної безпеки ЄС

План Build Back Better створює сучасну енергетичну систему, яка є більш ефективною та децентралізованою. Це підводить нас до інвестиційного питання. Якщо ви спробуєте мобілізувати ринок, це буде ефективніше, ніж мати централізовану систему, яку Україна успадкувала. Не тільки технологічно. Якщо ви подивитесь на структуру власності, ви побачите, що великі державні та приватні компанії походять з активів радянської системи.

Для сучасної децентралізованої системи було б корисно, якби у вас були інвестори скрізь, у середньому та малому бізнесі. Вам

також потрібна більш різноманітна спільнота інвесторів. Багато хто пропагував малі модульні реактори, але тепер ви повинні розглянути військовий вимір, який більше не можна ігнорувати. Нова енергетична система має бути безпечною за своїм дизайном та стійкою до військових атак.

Партнерство, особливо місцеве, з підприємствами, які бажають мати стабільне енергопостачання та можуть співпрацювати з іноземними партнерами, принесе більше стабільності та визначеності. З хорошим міжнародним партнером як, наприклад, ЄБРР, ви також матимете більше внутрішньої стабільності.

Д-р Дірк БУШЛЕ
заступник директора
Секретаріату Енергетичного
Співтовариства

Зменшення залежності від викопного палива як складової енергетичної безпеки

Щодо негайної підтримки, Енергетичне Співтовариство не лише підтримує логістику пожертвувань – разом із відповідальними інституціями ЄС багато робиться для прискорення поставок. Ми також заснували Фонд енергетичної підтримки України, який збирає фінансові пожертви. Зараз ми маємо 30 мільйонів і незабаром плануємо ще більше наповнити рахунок. Важливо мати різні канали використання цих коштів та закупівлі обладнання. «Вузькими місцями» є ринки виробників і продавців, які прагнуть прискорити виробництво та доставку.

Україна може стати частиною Європи, якщо синхронізуватиметься не лише в технічних заходах, а й у правилах та передових практиках. Рівень реформ був значним до початку війни, й необхідно пройти весь шлях реформування енергетичного ринку.

Ми повністю підтримуємо припущення Президента Зеленського про те, що після війни “зелена” енергетика перетвориться на одну з найважливіших опор економіки. Що стосується ВДЕ, ми маємо шанс повторити те, що зроблено в Європі, і перейти до більш децентралізованої системи на основі ВДЕ – як для власної вигоди, так і для експорту. Друга сфера – це кращий взаємозв'язок інфраструктури та краща

відповідність правилам TEN, що підтримує додаткову транскордонну інфраструктуру. Останнім і найважливішим елементом буде стратегічне планування, яке дасть інвесторам гарантії – золотим стандартом такого планування є національні енергетичні та кліматичні плани, які узгоджують усі політики та заходи. Дорожньою картою для такого переходу потенційно може стати добре розроблений Національний план з енергетики та клімату.

Д-р Алан РАЙЛІ
старший науковий співробітник
Атлантичної ради
(Вашингтон, округ Колумбія),
член Консультативного комітету
Ради міністрів Енергетичного
співтовариства

Забезпечення стабільності енергетичних ринків і систем

Існують правові принципи і дії, щоб змусити Росію заплатити за завдані збитки. Ключовим моментом є те, що це не лише просте порушення міжнародного права, а масове екстремістське порушення – агресивна війна з наміром геноциду, яку веде постійний член Ради Безпеки ООН. Існує чудовий прецедент у Паризькій угоді 1946 року, що визначає відшкодування та дозволяє конфіскувати суверенні активи за кордоном.

Більшість цих активів знаходяться в Лондоні та Нью-Йорку, як-от комерційна нерухомість, казначейства та інвестиційні фонди. Це три зони, де зосереджена готівка, і ви не можете її перемістити. Отже, ми маємо доступ, ми можемо знайти активи.

Крім арешту активів, ви можете оподатковувати російську нафту. Резолюцію Генсамблеї ООН можна взяти за основу, не чекаючи на завершення війни. Треба рухатися до укладення репараційної угоди і використовувати активи олігархів, пов'язаних із державами, тощо. Угода про репарації повинна просуватися далі українським урядом.

Сурія ДЖАЯНТІ
старша наукова співробітниця Атлантичної ради,
керуюча директорка Eneу,
американо-української
компанії з декарбонізації

Варіанти подолання енергетичної кризи в ЄС

Чим більш зосередженою та організованою буде Україна в контексті підтримки від США, тим краще. Це оптимізує та пришвидшить підтримку з боку уряду США та приватного сектору. По-перше, вам потрібно домовитися внутрішньо, оскільки я бачила шість способів підходу представників української енергетики до розв'язання різних запитів і надзвичайних ситуацій.

Друге – сортування запитів. Третє – ви повинні зосередитися на конкурентних перевагах України як потенційного хабу чистої енергії для Європи. У ядерному секторі думайте не лише про короткострокові пріоритети, а й про довгострокові інвестиційні варіанти. Такі фокуси допоможуть стейкхолдерам у США планувати майбутні бюджетні цикли.

Зрештою, знайте свою аудиторію. Є елемент, який можна було б назвати “втомою від України”, оскільки виникли інші проблеми. Чим більше Україна зможе дотримуватися положень щодо боротьби з корупцією та нагляду, тим краще.

Загалом же, енергетична безпека України – це безпека Європи та США.

Д-р Мартін ІРУШЕК
науковий співробітник Департаменту міжнародних відносин та європейських студій
Університету Масарика

Зміни та виклики у зовнішній енергетичній політиці ЄС

Зараз Європа зіткнулася з кризою постачання, яка має щонайменше дві часові рамки – одна по тижнях і місяцях, й інша – наступний опалювальний сезон. ЄС, здається, впорався в контексті найближчої перспективи, але виклик буде актуальним для наступного сезону. Ми усуваємо залежність не тільки від російських енергоносіїв, а й від імпортних вуглеводнів.

Що далі? Наразі сховища заповнені на 90% завдяки вищій ефективності споживання та більшим обсягам поставок СПГ. А як щодо

наступної зими? Важливим показником є рівень заповненості сховищ. Також вже цієї зими з'являться нові СПГ-термінали.

Існує сильна потреба в енергетичній та зовнішньополітичній координації, якої в минулому було недостатньо. ЄС має бути єдиним у своїй енергетичній політиці, координація має вирішальне значення.

Інна СОВСУН
Народна депутатка України,
Комітет ВР з питань енергетики
та житлово-комунальних послуг

Першочергові кроки щодо подолання енергетичної кризи в Україні

Говорячи про поточні потреби, ми маємо говорити і про майбутнє. Для України проблема полягає в тому, що вже зараз нам потрібно думати про наступну зиму. В іншому випадку, ми застрягнемо тільки в ідеї пережити нинішню зиму. Це питання завжди стояло на засіданнях уряду – ми не думали про зиму на п'ять років вперед. Однак, стійкість стосується не лише інфраструктури, це також і питання усвідомленої, розумної політики.

По-перше, ми повинні позбутися невідповідностей. Відсутність реформи корпоративного управління, перехресне субсидування та відсутність правильних стимулів є поганою політикою. Ця неефективність є нашою вразливістю, яка призводить до криз.

Друга проблема – розумне планування, якого сьогодні не вистачає в енергетичній політиці України. Наприклад, ми будуємо 6-8 великих ядерних реакторів чи малі модульні реактори? Відсутність чітких планів дивує інвесторів. Для планування людських і фінансових ресурсів потрібне більш прозоре, розумне планування. Звісно, споживання ніхто не знає, але принаймні потрібно мати різні сценарії.

Третє питання: якщо ми хочемо інвестицій, ми повинні мати справу з «українською специфікою» в регулюванні. Йдеться не про те, щоб позбутися всіх правил, а про те, щоб допомогти підприємствам відновити сектор. Ми повинні визнати проблему та надати необхідну підтримку. Це допомогло б створити правильні умови для відбудови сектору.

Сергій СУХОМЛИН
мер Житомира

Енергетична стійкість на рівні громад і міст. Кейс-стаді Житомирської області

Ще у 2014 році ми зрозуміли, що енергоносії також є зброєю. Тому ми схвалили стратегію, щоб знизити до 2030 року викиди на 40%. Вже у 2018 році ми знизили їх на 20%, першими в Україні підписали угоду щодо переходу на 100% ВДЕ. Зокрема, першими в Україні повністю перевели місто на LED, і зараз ця система дозволяє вимикати ліхтарі. Зараз освітлення всього міста – це 240 кВт, дуже мало.

Інший великий проєкт, що реалізується спільно зі Світовим банком – це модернізація водоканалу, постачання генераторів для автономного енергоспостачання. Наприклад, на каналізаційній станції споживання зменшили з 2 МВт до 800 кВт. Це дозволяє нам працювати в аварійному режимі, щоб постачати воду хоча би по годинах.

По заміщенню природного газу ми реалізуємо декілька проєктів, метою є скорочення споживання на 80% до 2030 року. Нещодавно запустили ТЕЦ на деревині для цілого мікрорайону, яка забезпечує стійкість системи та більш дешеве тепло. З весни збудували ще 4 котельні на деревині, яка дозволить підтримувати температуру в мережі при вимкненні газу. Лише три котельні не заکیلцьовані, всі інші пов'язані між собою – відповідно, є можливість підключити мікрорайони через інші схеми. Наприклад, при відключеннях в середньому не працює 10 котельень із 40, але система працює стійко. Також починаємо великий проєкт з «Нафтогазом» – ТЕЦ на деревині. Після цього вийдемо на використання 7-8 млн куб. м газу, лише в пікові періоди. Що стосується термомодернізації будівель, то продовжують працювати практично всі донорські проєкти, які дозволяють скоротити енергоспоживання.

Загалом, портфель Житомира з МФО та міжнародними партнерами складає 63 млн євро (кредити) та 24,7 млн євро (гранти). Генератори великої потужності, трансформатори – це добре. Однак, країна не може працювати на генераторах. Нам потрібні системи ППО, літаки і танки.

Олександр СЕНКЕВИЧ
мер Миколаєва

Енергетична стійкість на рівні громад і міст. Кейс-стаді Миколаївської області

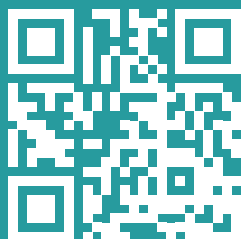
Миколаїв не бомбардували лише 44 дні, від майже щоденних обстрілів загинуло 156 цивільних, 703 було поранено. Постраждали 874 багатоквартирних будинків із майже 3300. Основна проблема – руйнування водопроводу, який забезпечує місто водою. Із 12 квітня в місті немає централізованого водопостачання. За місяць ми побудували трубу, щоб брати воду з Південного Бугу. Ця вода є солонішою. Ми очищуємо воду від бактерій, але не можемо вплинути на солоність та м'якість, відтак вона є технічною. Питну воду отримуємо з артезіанських свердловин, які почали бурити та оснащувати очисними установками. Через солону воду маємо в 20 разів більше протікань у трубах, які піддаються корозії. Для установок теплопостачання почали бурити окремі артезіанські свердловини. Після війни потрібно порушити питання передачі теплопостачальних підприємств на баланс місцевих громад. Останнім часом мова йде про передачу ТЕЦ на приватизацію, але для інвестора цікавою буде генерація, а не теплопостачання. На 20% менше газу використовуємо завдяки модернізації котельень «Миколаївоблтеплоенерго» (проєкт Світового банку). Окремі котельні були зруйновані, ми їх ремонтували в режимі «операцій на працюючому серці». Проблема міста була ще й в тому, щоб закрити всі зруйновані вікна. Завдяки допомозі Данії ми отримали велику кількість фанери, інші міста надали бригади для виконання робіт. Закрили також більшу частину зруйнованих дахів. 12 пунктів обігріву, які мають свої котельні, ми також обладнали генераторами.

Основні потреби зараз – системи очищення води, дизельні генератори, ремонтні матеріали та інструменти, муніципальна спецтехніка та громадський транспорт.

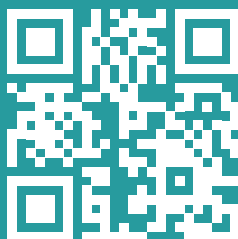
Контакти:

DiXi Group
вул. Інститутська, 18А, офіс 3
01021 Київ
+38 044 253 66 94
author@dixigroup.org

dixigroup.org

facebook

twitter

